

Aan de staatssecretaris Rechtsbescherming
De heer dr. mr. T.H.D. Struycken
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum	19 maart 2025	Uw kenmerk	N.v.t.
E-mail	advies@rsj.nl	Ons kenmerk	6014185

Onderwerp Advies Wetsvoorstel versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming

Geachte heer Struycken,

Op 19 december 2024 is de Wet versterking rechtsbescherming in de jeugdbescherming¹ in consultatie gegaan. De Afdeling advisering van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is gevraagd over dit conceptwetsvoorstel te adviseren.

Het voorliggende conceptwetsvoorstel beoogt de rechtsbescherming voor ouders én kinderen die te maken hebben met een kindbeschermingsmaatregel te versterken. De RSJ benadrukt daarbij dat de belangen van ouders en kinderen in deze zaken kunnen conflicteren. Daarnaast moet wat in het belang van het kind is in elk individueel geval bepaald worden. In de advisering van de RSJ staan de rechten en belangen van kinderen altijd centraal en daarom is het voorliggende conceptwetsvoorstel vanuit dat perspectief bezien.

Voorop staat dat de RSJ verheugd is dat met de voorgestelde wetswijzigingen de rechtspositie van kinderen en ouders die te maken hebben met een kindbeschermingsmaatregel op belangrijke punten versterkt wordt. De RSJ heeft in 2020 onder andere geadviseerd om het perspectiefbesluit,² dat genomen wordt door de Gecertificeerde Instelling (GI), te omkleden met een rechtspositieregeling voor kinderen en ouders en deze ter toetsing voor te leggen aan de kinderrechter.³ Met het

¹ Voluit: Wet tot wijziging van boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten in verband met de verbetering van de rechtsbescherming van kinderen en ouders bij maatregelen van kindbescherming.

² Dit betreft de beslissing of het opvoedperspectief van het kind thuis bij de ouders ligt of elders en daarmee de vraag in hoeverre tijdens de ondertoezichtstelling gewerkt wordt aan thuisplaatsing bij de ouders.

³ RSJ, *Het perspectiefbesluit in jeugdbescherming*, Den Haag: RSJ 2020. Adviescommissie Rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid, *Ouders en kinderen met recht goed beschermd*,

voorliggende conceptwetsvoorstel wordt hieraan uitvoering gegeven. De beslissing over het opvoedperspectief wordt wettelijk verankerd, de toetsing daarvan vindt door de kinderrechter plaats en hoger beroep staat open voor kinderen vanaf twaalf jaar en hun ouders.⁴ De RSJ vindt daarbij van belang dat er meer standaardisering en uniformiteit aangebracht wordt in het nemen van een perspectiefbesluit, evenals in de daarbij te gebruiken methodieken en werkwijzen.⁵

De RSJ is tegelijkertijd van mening dat het belang en de stem van het kind niet in alle voorgestelde wijzigingen voldoende gewaarborgd worden. De RSJ begrijpt de wens van de wetgever om maatwerk te kunnen toepassen in de jeugdbescherming en om de kinderrechter de vrijheid te geven zoveel mogelijk in het belang van het kind te kunnen beslissen, maar de RSJ is juist vanwege dat belang van het kind geen voorstander van een ondertoezichtstelling met een machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd, zonder tussentijdse rechterlijke toetsing, en ontraadt de invoering daarvan.⁶

In deze brief wordt dit standpunt nader toegelicht, naast een aantal andere kanttekeningen bij de voorgestelde wetswijzigingen. De opbouw van deze brief is als volgt. In paragraaf 1 wordt ingegaan op de hoofdaanbeveling van de RSJ om de nieuwe variant van de ondertoezichtstelling met een machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd niet in te voeren. Deze aanbeveling wordt onderbouwd in paragraaf 2. Vervolgens wordt in paragraaf 3 ingegaan op de rechtspositie van het kind en tot slot komt in paragraaf 4 het omgangsplan na uithuisplaatsing aan bod. Deze brief sluit af met negen aanbevelingen.

1. Heroverweeg introductie van uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd

Belangrijke doelen van het voorliggende conceptwetsvoorstel zijn volgens de concept memorie van toelichting het terugdringen van het aantal kinderen dat uit huis geplaatst wordt en het bevorderen van thuisplaatsingen. Daartoe doet de wetgever een drietal voorstellen. Ten eerste wordt voorgesteld in de wet op te nemen dat een machtiging uithuisplaatsing alleen door de kinderrechter mag worden uitgesproken als aan het subsidiariteitsvereiste is voldaan.⁷ Ten tweede wordt voorgesteld om in de wet op te nemen dat de kinderrechter vanaf de eerste machtiging uithuisplaatsing in de beschikking op moet nemen wat het opvoedperspectief is.⁸ Het vastleggen van het opvoedperspectief waarborgt dat de inspanningen van de betrokken professionals gericht zijn op het toewerken naar thuisplaatsing van het kind, wat in lijn is met de tijdelijkheid van de uithuisplaatsing. Ten derde wordt voorgesteld om in de wet vast te leggen dat de GI binnen zes weken na de uithuisplaatsing een omgangsplan moet opstellen, in

Den Haag: Adviescommissie rechtsbescherming en Rechtsstatelijkheid 2024. HR 1 september 2023, ECLI:NL:HR:2023:1148.

⁴ Art. 1:265ca lid 1 en 2 BW (nieuw). Concept MvT, p. 34.

⁵ Zie ook M.R. Bruning e.a., *Terugplaatsing na gedwongen uithuisplaatsing. De mate waarin er tijdens een uithuisplaatsing in het kader van een ondertoezichtstelling gewerkt wordt aan terugplaatsing*, Leiden: Universiteit Leiden 2025.

⁶ Art. 1:265ca lid 1-3 BW (nieuw).

⁷ Art. 1:265b lid 1 BW (nieuw). Concept MvT, p. 6.

⁸ Art. 1:265ca lid 1 BW (nieuw). Concept MvT, p. 4.

samenspraak met de ouders en het kind.⁹ In de concept memorie van toelichting wordt gesteld dat dit omgangsplan ervoor zorgt dat het contact tussen ouder en kind niet wordt verbroken en dat daarmee latere thuisplaatsing bevorderd kan worden.

Daarnaast stelt de wetgever voor de kinderrechter de mogelijkheid te geven een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd uit te spreken als het opvoedperspectief niet meer op thuisplaatsing is gericht en aan de criteria voor de gezagsbeëindiging is voldaan. Eén van deze criteria is het nieuw voorgestelde noodzakelijkheidsvereiste.¹⁰ De RSJ ontraadt, vanuit het perspectief van het belang van het kind, deze ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd in te voeren. De RSJ is van mening dat als de kinderrechter vaststelt dat een gezagsbeëindigende maatregel noodzakelijk is (dat wil zeggen dat is voldaan aan het noodzakelijkheidsvereiste van artikel 1:266 lid 1 Burgerlijk Wetboek (BW) (nieuw)), deze maatregel moet worden uitgesproken en er geen ruimte is voor het uitspreken van een andere jeugdbeschermingsmaatregel, namelijk de voorgestelde ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd. Dat is inherent aan het noodzakelijkheidsvereiste dat de wetgever als nieuwe voorwaarde voor de gezagsbeëindigende maatregel in het conceptwetsvoorstel heeft opgenomen. De RSJ begrijpt de wens van de wetgever om een ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing voor langer dan één jaar mogelijk te maken, wanneer het opvoedperspectief niet meer thuis ligt maar *niet* aan alle voorwaarden voor de gezagsbeëindigende maatregel is voldaan. In dat geval stelt de RSJ een tweejaarlijkse rechterlijke toets van deze maatregelen als randvoorwaarde. De vraag die daarbij centraal moet staan is of de situatie op dat moment nog in het belang van het kind is of dat inmiddels toch aan de vereisten voor gezagsbeëindiging is voldaan. De RSJ is overigens van mening dat deze tweejaarlijkse rechterlijke toets kan worden opgenomen in het tweede lid van het huidige artikel 1:265c BW, waardoor de introductie van de nieuwe variant van de ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd overbodig is.

2. Toelichting op het standpunt van de RSJ

Zoals hierboven uiteengezet is, ontraadt de RSJ het invoeren van een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd. In deze paragraaf wordt dit standpunt toegelicht vanuit het perspectief van het belang van het kind. Ook wordt de tweejaarlijkse rechterlijke toets als randvoorwaarde bij een ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing, die voor langer dan één jaar wordt uitgesproken, toegelicht.

Weging belang van het kind

In de concept memorie van toelichting wordt gesteld dat het noodzakelijkheidscriterium in de rechtsgrond voor de gezagsbeëindigende maatregel wordt toegevoegd om aan te sluiten bij internationale mensenrechtenstandaarden. Ook wordt aangegeven dat op basis van rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) slechts sprake kan zijn van beëindiging van het ouderlijk gezag wanneer de voortzetting daarvan

⁹ Art. 1:265f lid 1 BW (nieuw).

¹⁰ Art. 1:265ca lid 2 BW (nieuw).

schadelijk is voor het kind.¹¹ De RSJ erkent dat uit de rechtspraak van het EHRM voortvloeit dat de gezagsbeëindigende maatregel een zeer ingrijpende maatregel is die slechts in uitzonderlijke gevallen mag worden uitgesproken en dat bij de vraag of een dergelijke ingrijpende maatregel gerechtvaardigd is, het belang van het kind een grote rol speelt.¹² De RSJ ziet echter meer ruimte voor het belang van het kind bij de afweging of het gezag van ouders moet worden beëindigd. De ondergrens is daarbij dat het voortzetten van het ouderlijk gezag schadelijk is voor het kind. Maar er kunnen ook andere situaties zijn waarin het beëindigen van het ouderlijk gezag in het belang van het kind is. De RSJ wijst in dit kader op de uitspraak van de Hoge Raad van 22 januari 2021, waarin is geoordeeld dat het belang van het kind bij duidelijkheid, continuïteit en een ongestoord hechtingsproces zwaarder kan wegen dan het belang van een ouder om het gezag te behouden bij een uithuisplaatsing. In navolging van rechtspraak van het EHRM vindt de Hoge Raad dat 'een echte afweging moet worden gemaakt tussen de belangen van het kind en die van zijn ouder(s)' wanneer de kinderrechtster een gezagsbeëindiging overweegt.¹³

Deze échte afweging, zoals de Hoge Raad die omschrijft, wordt volgens de RSJ miskend bij de invoering van een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd.¹⁴ Ook wanneer voortzetting van het ouderlijk gezag niet per se (op korte termijn) schadelijk is, kunnen er volgens de RSJ zwaarwegende redenen zijn om het gezag in het belang van het kind te beëindigen. Een gezagsbeëindiging kan bijvoorbeeld zorgen voor meer rust en continuïteit, omdat het kind hiermee duidelijkheid krijgt over zijn of haar opvoedsituatie. De wetgever beoogt rust en continuïteit te creëren met de invoering van de ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd, doordat de jaarlijkse verlengingen worden geschrapt.¹⁵ Maar in de rechtsgrond voor de gezagsbeëindigende maatregel blijft het criterium van de aanvaardbare termijn bestaan, wat betekent dat de onduidelijkheid over de opvoedsituatie een reden kan zijn voor beëindiging van het gezag.¹⁶ De RSJ vindt het daarom onvoldoende duidelijk hoe en in welke mate het belang van het kind gewogen wordt in de beslissing om een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd uit te spreken.

Tweejaarlijkse rechterlijke toets

Zoals hierboven aangegeven, begrijpt de RSJ de wens om een ondertoezichtstelling en machtiging uithuisplaatsing voor langer dan één jaar mogelijk te maken wanneer het opvoedperspectief niet meer thuis ligt, maar *niet* aan alle voorwaarden voor de gezagsbeëindigende maatregel is voldaan. De RSJ ziet dat hiermee meer maatwerk kan worden geboden aan ouders en kinderen. Om voldoende rechtsbescherming te bieden moet hieraan, volgens de RSJ, de randvoorwaarde van een tweejaarlijkse rechterlijke toets gekoppeld worden. Het invoeren van een periodieke rechterlijke toets is in lijn met

¹¹ Concept MvT, p. 7.

¹² EHRM 6 oktober 2015, *N.P. t. Moldavie*, nr. 58455/13, par. 65-67. Concept MvT, p. 7.

¹³ HR 22 januari 2021, ECLI:NL:HR:2021:108.

¹⁴ Zie ook: *Het beste besluit voor het kind*, Handreiking professionals: het beste besluit voor het kind, www.dekinderombudsman.nl.

¹⁵ Concept MvT, p. 10.

¹⁶ Concept MvT, p. 8.

het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVRK) en de *Guidelines for the Alternative Care of Children* van de Verenigde Naties (VN), die een periodieke evaluatie vereisen van de situatie van kinderen die uit huis geplaatst zijn.¹⁷ Daarnaast wordt in beide internationale kinderrechtenstandaarden het belang van rechtswaarborgen, zoals toegang tot rechtsbijstand en hoger beroep, het betrekken van het kind en het nemen van beslissingen door gespecialiseerde professionals, benadrukt.¹⁸

Een tweejaarlijkse rechterlijke toets is daarnaast noodzakelijk om het kind en de ouders voldoende rechtsbescherming te bieden gedurende een ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing die voor een langere periode dan een jaar is uitgesproken. In het conceptwetsvoorstel is vastgelegd dat (pleeg)ouders, kinderen vanaf twaalf jaar en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) de mogelijkheid hebben om wegens gewijzigde omstandigheden de kinderrechter te verzoeken de uithuisplaatsing te beëindigen of de duur daarvan te verkorten dan wel de inspanning weer te richten op de thuisplaatsing van het kind.¹⁹ De RSJ vindt dat onduidelijk is op basis van welke gewijzigde omstandigheden een dergelijk verzoek kan worden ingediend door het kind en/of de ouders. Daarnaast ligt hierbij het initiatief bij het kind en de ouders (of de RvdK of pleegouders) en is de vraag in hoeverre zij over voldoende informatie en juridische bijstand beschikken om tot een dergelijk verzoek te komen. Een tweejaarlijkse rechterlijke toets van een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing die voor een langere periode dan een jaar is uitgesproken is daarom van belang. De vraag die daarbij centraal moet staan is of de huidige situatie nog in het belang van het kind is, of dat toch tot gezagsbeëindiging moet worden overgegaan, omdat deze noodzakelijk is. Deze tweejaarlijkse rechterlijke toets kan worden opgenomen in het tweede lid van het huidige artikel 1:265c BW, waardoor de introductie van de nieuwe variant van de ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd overbodig is.

Tot slot onderschrijft de RSJ het belang van de in het voorliggende conceptwetsvoorstel geïntroduceerde periodieke evaluatie door de GI en de RvdK van het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van kinderen die uithuisgeplaatst zijn of onder voogdij staan. Deze periodieke evaluaties kunnen door de kinderrechter meegenomen worden in de tweejaarlijkse rechterlijke toets. In de concept memorie van toelichting staat dat het kind leeftijdsadequaat betrokken moet worden bij de evaluatie.²⁰ De RSJ is daarbij van mening dat de invulling van een leeftijdsadequate manier van betrekken van het kind bij deze periodieke evaluatie nader ingevuld en geconcretiseerd moet worden.²¹

¹⁷ Art. 25 IVRK. Art. 67 *Guidelines for the Alternative Care of Children*, VN, 24 februari 2010.

¹⁸ Art. 47, 57, 67 *Guidelines for the Alternative Care of Children*, VN, 24 februari 2010.

¹⁹ Art. 1:265d lid 2 en 3 BW (nieuw). Wanneer de kinderrechter bepaalt dat de uithuisplaatsing weer gericht is op thuisplaatsing, wordt tevens de duur van de uithuisplaatsing bepaald (art. 1:265d lid 4 BW (nieuw)).

²⁰ Concept MvT, p. 14.

²¹ Daarbij moet ook gedacht worden aan het voorleggen van het verslag aan het kind en de (pleeg)ouders, zodat zij daarop een reactie kunnen geven. Wanneer het verslag voorgelegd wordt aan de kinderrechter in het kader van een rechterlijke toets is dit des te meer van belang.

3. Rechtspositie van het kind

De RSJ is voorstander van de voorgestelde verlaging van de leeftijdsgrens van het hoorrecht van twaalf naar acht jaar in alle jeugd- en familiezaken die kinderen aangaan.²² De nieuwe leeftijdsgrens is positief, omdat het deze kinderen de mogelijkheid biedt, wanneer zij dat wensen, vanaf de leeftijd van acht jaar hun visie te geven aan de kinderrechter. De verlaging is in lijn met eerder onderzoek en adviezen en sluit aan bij de ontwikkeling en groeiende autonomie van het kind.²³ Kinderen zijn doorgaans vanaf acht jaar in staat om hun mening te vormen en deze vervolgens te uiten in een gesprek.²⁴ De RSJ heeft eerder geadviseerd dat de mening van het kind dat wilsbekwaam is ter zake, of in ieder geval acht jaar oud is,²⁵ meegewogen moet worden in beslissingen rondom ouderschap en gezag.²⁶ Wat betreft de rechtspositie van het kind brengt de RSJ de volgende aandachtspunten naar voren.

De formele en informele rechtsingang

De RSJ constateert dat in het conceptwetsvoorstel niet eenduidig gekozen is voor het toepassen van één minimumleeftijdsgrens voor het hoorrecht en de formele en informele rechtsingang.²⁷ Het conceptwetsvoorstel bevat de regeling dat kinderen vanaf twaalf jaar een zelfstandige rechtsingang krijgen bij al die bepalingen waar ook ouders als verzoeker zijn aangemerkt.²⁸ In de concept memorie van toelichting bij de voorgestelde wetswijziging wordt gesteld dat bewust gekozen is voor de leeftijd van twaalf jaar voor wat betreft de formele rechtsingang.²⁹ De RSJ is positief over het feit dat kinderen vanaf twaalf jaar meer procedurele mogelijkheden krijgen middels de formele rechtsingang en begrijpt waarom hierbij wordt vastgehouden aan de leeftijdsondergrens van twaalf jaar.

In het conceptwetsvoorstel wordt de informele rechtsingang in meer gevallen opengesteld voor kinderen van twaalf jaar en ouder en voor kinderen die nog niet de leeftijd van twaalf jaar hebben bereikt, maar wel in staat zijn tot een redelijke waardering van hun belangen.³⁰ De RSJ is enerzijds verheugd dat de informele rechtsingang in meer gevallen

²² Art. 809 lid 1 Rv (nieuw).

²³ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020. RSJ, *Het belang van het kind in meeroudergezinnen*, Den Haag: RSJ 2024.

²⁴ M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020. Concept MvT, p. 17.

²⁵ In de concept memorie van toelichting wordt de term 'redelijke waardering van zijn belangen ter zake' gebruikt (p. 37). In dit advies hanteert de RSJ, in lijn met zijn eerdere adviezen, de term 'wilsbekwaam ter zake'. Inhoudelijk hebben deze twee zinnsneden dezelfde betekenis.

²⁶ RSJ, *Het belang van het kind in meeroudergezinnen*, Den Haag: RSJ 2024.

²⁷ De formele rechtsingang houdt in dat een kind zelf mag procederen en formele verzoeken kan indienen bij de rechtbank. De informele rechtsingang houdt in dat een kind slechts verzoeken mag doen tot procedures. De rechter beslist in dat geval of het verzoek in behandeling genomen wordt.

²⁸ Concept MvT, p. 19. Dit is in overeenstemming met de aanbevelingen die gedaan zijn door M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijers-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020.

²⁹ Concept MvT, p. 19. Bruning e.a. stellen dat kinderen vanaf tien à twaalf jaar gemiddeld genomen in staat zijn om zelfstandig een beslissing te nemen, wat van belang is voor de procespositie van het kind. Uit onderzoek naar medische beslissingen blijkt daarnaast dat kinderen doorgaans wilsbekwaam ter zake zijn vanaf in ieder geval 11,2 jaar, maar dat er tussen de 9 en 11 jaar een overgangsgebied bestaat (M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijer-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020).

³⁰ Concept MvT, p. 19.

wordt opengesteld, maar is anderzijds van mening dat de onderbouwing voor het handhaven van de leeftijdsgrens van twaalf jaar voor de informele rechtsingang ontbreekt. Dit is opmerkelijk omdat voorgesteld wordt de leeftijdsgrens voor het hoorrecht wel – met redenen omkleed – te verlagen naar acht jaar. Bruning e.a. hebben eerder op basis van onderzoek voorgesteld om een nieuwe informele rechtsingang te creëren voor kinderen van acht tot twaalf jaar en voor kinderen jonger dan acht jaar die wilsbekwaam ter zake zijn, met bijstand door een bijzondere curator.³¹ De RSJ sluit zich hierbij aan.

Ten slotte vraagt de RSJ zich af door wie en hoe de afweging gemaakt wordt of een kind wilsbekwaam ter zake is. Hiervoor dient dan ook een afwegingskader ontwikkeld te worden, dat van toepassing is op kinderen die jonger zijn dan acht jaar en waarin ook vastgelegd wordt wie de afweging moet maken.

Rechtsbijstand

De RSJ heeft eerder geadviseerd dat kinderen kosteloos bijgestaan moeten worden door een gespecialiseerde advocaat. Met name in procedures waarin ingrijpende beslissingen genomen worden wat betreft uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging, is gespecialiseerde rechtsbijstand van belang.³² In het conceptwetsvoorstel staat dat de pilot kosteloze rechtsbijstand voor ouders een structurele basis krijgt voor (spoed)uithuisplaatsingen, de verlengingen daarvan en bij gezagsbeëindigende maatregelen.³³ De RSJ mist in het conceptwetsvoorstel echter hoe de belangen van kinderen onafhankelijk gewaarborgd worden, juist wanneer de belangen van ouders en kinderen kunnen botsen.³⁴ De RSJ is van mening dat kinderen in het geval van een uithuisplaatsing en/of gezagsbeëindiging kosteloos bijgestaan moeten worden door een eigen gespecialiseerde advocaat.³⁵

4. Het omgangsplan na uithuisplaatsing

De RSJ juicht het toe dat omgang een prominentere rol krijgt bij uithuisplaatsingen met de invoering van artikel 1:265f BW (nieuw). De RSJ neemt daarbij aan dat de verplichting tot het opstellen van een omgangsplan geldt voor alle situaties waarin een kind uit huis is geplaatst, ongeacht de wettelijke grondslag. Daarnaast meent de RSJ dat deze verplichting ook zou moeten gelden voor situaties waarin een gezagsbeëindigende maatregel is uitgesproken. Dit valt echter niet expliciet te herleiden uit de concept

³¹ Bruning e.a. stellen daarbij dat kinderen jonger dan twaalf jaar bijgestaan moeten worden door een bijzondere curator en dat een speciaal procesreglement voor de informele rechtsingang ontwikkeld moet worden dat bij alle rechtbanken wordt gebruikt (M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijer-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020).

³² RSJ, *Jeugdbescherming in de toekomst*, Den Haag: RSJ 2021. RSJ, *Vrijheidsbeperkende maatregelen in de open residentiële jeugdhulp? Context en advies voor de toekomst*, Den Haag: RSJ 2023.

³³ Concept MvT, p. 16.

³⁴ RSJ, *Jeugdbescherming in de toekomst*, Den Haag: RSJ 2021.

³⁵ RSJ, *Jeugdbescherming in de toekomst*, Den Haag: RSJ 2021. RSJ, *Vrijheidsbeperkende maatregelen in de open residentiële jeugdhulp? Context en advies voor de toekomst*, Den Haag: RSJ 2023. M.R. Bruning e.a., *Kind in proces: van communicatie naar effectieve participatie*, Meijer-reeks nr. 335, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2020, p. 12.

memorie van toelichting op het wetsvoorstel. Daarnaast brengt de RSJ een drietal aandachtspunten met betrekking tot het omgangsplan naar voren.

Invulling omgangsplan en samenspraak kind

Het eerste aandachtspunt betreft de manier waarop invulling wordt gegeven aan het omgangsplan en de samenspraak van de GI met het kind bij het opstellen hiervan. In de concept memorie van toelichting staat weliswaar dat deze samenspraak met het kind leeftijdsadequaat moet worden ingevuld,³⁶ maar een nadere concretisering daarvan ontbreekt. De RSJ is op de hoogte van het feit dat Expect Jeugd (Partners voor Jeugd) en YKO,³⁷ in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), werken aan het project 'Betekenisvolle banden'.³⁸ Binnen dat project worden een instrument en ondersteunend materiaal ontwikkeld die de GI's kunnen gebruiken om met het kind en zijn of haar ouders te komen tot een zoveel mogelijk gedragen omgangsplan.³⁹ De RSJ meent dat dit instrument mooie handvatten biedt voor het opstellen van een omgangsplan en het leeftijdsadequaat betrekken van het kind daarbij. De RSJ mist echter een verwijzing hiernaar in de concept memorie van toelichting. De RSJ acht het daarnaast van belang dat het opstellen van het omgangsplan zoveel mogelijk uniform plaatsvindt door de verschillende GI's⁴⁰ en is daarom verheugd over de suggestie van het Nederlands Jeugdinstituut om het instrument op te nemen in de Richtlijn uithuisplaatsing en thuisplaatsing.⁴¹ De RSJ raadt aan om het instrument actief bij de GI's onder de aandacht te brengen, evenals de training voor professionals die ontwikkeld wordt door Expect Jeugd en YKO. Een voorwaarde daarbij is dat het instrument na implementatie wetenschappelijk wordt geëvalueerd en dat voor deze evaluatie financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Overeenstemming over omgangsplan

Een tweede aandachtspunt heeft betrekking op de overeenstemming over het omgangsplan. Uit het tweede lid van artikel 1:265 BW (nieuw) volgt dat de GI overeenstemming met de ouders moet bereiken, terwijl overeenstemming met het kind niet is vereist.⁴² De RSJ pleit ervoor om niet alleen in de wettekst op te nemen dat overeenstemming moet worden bereikt tussen de GI en de ouders, maar ook dat geen sprake mag zijn van bezwaar van de kant van het kind dat wilsbekwaam ter zake, of in ieder geval acht jaar oud is. Daarnaast meent de RSJ dat de GI moet inventariseren of de pleegouders bezwaren hebben tegen het tot stand gebrachte omgangsplan. Als dit het geval is, moet daarmee, voor zover mogelijk, rekening worden gehouden. Tot slot acht de RSJ het van belang dat het omgangsplan periodiek wordt geëvalueerd door de GI en bijgesteld indien nodig. Dit moet ook op het moment kunnen plaatsvinden wanneer de situatie daarom vraagt.

³⁶ Concept MvT, p. 35.

³⁷ Ynske de Koning.

³⁸ 'Betekenisvolle banden', www.expectjeugd.nl.

³⁹ Het instrument wordt naar verwachting gepresenteerd tijdens een minisymposium in april 2025.

⁴⁰ Zie ook M.R. Bruning e.a., *Terugplaatsing na gedwongen uithuisplaatsing. De mate waarin er tijdens een uithuisplaatsing in het kader van een ondertoezichtstelling gewerkt wordt aan terugplaatsing*, Leiden: Universiteit Leiden 2025.

⁴¹ Uithuisplaatsing en terugplaatsing - Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming

⁴² Concept MvT, p. 36.

Reikwijdte van het omgangsplan

Het derde aandachtspunt betreft de reikwijdte van het door de GI op te stellen omgangsplan. Volgens het conceptwetsvoorstel moet in die regeling de uitoefening van het recht op omgang tussen het kind en zijn of haar ouders worden vastgelegd,⁴³ terwijl een soortgelijke verplichting ontbreekt voor omgang met de broers en zussen van het kind. In de concept memorie van toelichting op het wetsvoorstel wordt beargumenteerd dat een te uitgebreid bereik van het verplichte omgangsplan een onwerkbaar belasting voor de GI zou betekenen,⁴⁴ maar de RSJ vindt dat een praktisch punt zoals werkbelasting niet als argument mag gelden voor het beperken van het recht op omgang van het kind.⁴⁵ Niet de belasting van de GI, maar het belang van het kind dat uit huis wordt geplaatst, moet centraal staan. Met het oog daarop is het zorgelijk dat de beperking van de reikwijdte van het omgangsplan in de weg staat van de mogelijkheid voor de GI om maatwerk te bieden al naar gelang de behoeften van het kind. Hoewel in de concept memorie van toelichting staat dat het in de rede ligt dat de GI in het kader van het omgangsplan aandacht besteedt aan de mogelijkheden tot contact tussen het kind en zijn of haar broers en zussen,⁴⁶ acht de RSJ dit te vrijblijvend. Deze vrijblijvendheid is niet consistent met andere voorgestelde wijzigingen, zoals het verankeren in de wet van de plicht voor de GI om het contact tussen het kind en diens broers en zussen te bevorderen⁴⁷ en het uitgangspunt van 'samenplaatsen, tenzij'.⁴⁸

Ook andere belangrijke volwassenen met wie het kind is opgegroeid, zoals grootouders, hoeven volgens het conceptwetsvoorstel niet in het omgangsplan te worden opgenomen,⁴⁹ terwijl omgang met deze volwassenen vanaf de start van de uithuisplaatsing naar de mening van de RSJ wel degelijk in het belang van het kind kan zijn. Aan het verkrijgen van omgang via de route van artikel 1:377a BW gaat een juridische procedure vooraf,⁵⁰ waardoor het (te) lang kan duren voor de omgang van start kan gaan. Anders dan met betrekking tot broers en zussen is de RSJ niet van mening dat deze belangrijke volwassenen verplicht in het omgangsplan moeten worden opgenomen. Wel moet de GI bij het opstellen van het omgangsplan maatwerk bieden met betrekking tot het contact met deze belangrijke volwassenen.⁵¹

⁴³ Art. 1:265f lid 1 BW (nieuw).

⁴⁴ Concept MvT, p. 12.

⁴⁵ Het recht van het kind op omgang is vastgelegd in art. 1:377a lid 1 BW.

⁴⁶ Concept MvT, p. 12.

⁴⁷ Concept MvT, p. 12. Art. 1:262 lid 3 BW (nieuw).

⁴⁸ Concept MvT, p. 12.

⁴⁹ Concept MvT, p. 12.

⁵⁰ Uit artikel 1:377a BW volgt dat het kind recht op omgang heeft met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem of haar staat.

⁵¹ De RSJ heeft van Expect Jeugd begrepen dat dit beoogd wordt met het ontwikkelde instrument voor het opstellen van een omgangsplan.

5. Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande analyse komt de RSJ tot de volgende aanbevelingen:

Ondertoezichtstelling voor onbepaalde tijd

1. Neem de mogelijkheid tot een ondertoezichtstelling met machtiging uithuisplaatsing voor onbepaalde tijd niet op in de wet.
2. Neem in het tweede lid van het huidige artikel 1:265c BW op dat de kinderrechter de uithuisplaatsing ook met twee in plaats van één jaar kan verlengen als het opvoedperspectief niet meer op thuisplaatsing is gericht, maar *niet* aan alle voorwaarden voor de gezagsbeëindigende maatregel is voldaan. De rechterlijke toets die na twee jaar plaatsvindt omvat de beoordeling van het welzijn van het kind, het opvoedperspectief en of een gezagsbeëindiging noodzakelijk is.

Rechtspositie van het kind

3. Stel de informele rechtsingang open voor kinderen die wilsbekwaam ter zake, of in ieder geval acht jaar oud zijn, en bied kinderen tot twaalf jaar bijstand van een bijzondere curator.
 - a. Ontwikkel een afwegingskader om te bepalen of een kind jonger dan acht jaar wilsbekwaam ter zake is in het gebruikmaken van de informele rechtsingang en leg vast wie deze afweging moet maken.
4. Zorg ervoor dat alle kinderen die te maken hebben met formele procedures in het kader van een uithuisplaatsing en/of een gezagsbeëindigende maatregel, kosteloos bijgestaan worden door een gespecialiseerde advocaat.

Omgangsplan

5. Stel het omgangsplan (ook) verplicht voor situaties waarin de kinderrechter een gezagsbeëindigende maatregel uitspreekt.
6. Breng het door Expect Jeugd en YKO ontwikkelde instrument voor het opstellen van het omgangsplan na uithuisplaatsing actief onder de aandacht van de GI's en geef handvatten voor het gebruik hiervan, met het oog op een uniforme werkwijze rondom het opstellen van het plan en specifiek het leeftijdsadequaat betrekken van het kind.
 - a. Evalueer het instrument na implementatie op wetenschappelijke wijze en stel hiervoor financiële middelen beschikbaar.
7. Leg in het tweede lid van artikel 1:265f BW (nieuw) vast dat overeenstemming moet worden bereikt tussen de GI en de ouders en dat er geen sprake mag zijn van bezwaar van de kant van het kind dat wilsbekwaam ter zake is of in ieder geval acht jaar oud. Neem in de toelichting op het wetsvoorstel op dat eventuele bezwaren van pleegouders geïnventariseerd moeten worden en dat daarmee, voor zover mogelijk, rekening moet worden gehouden.

8. Neem in de toelichting op het wetsvoorstel op dat de GI het omgangsplan jaarlijks met de betrokkenen moet evalueren en tussentijds indien noodzakelijk.
9. Leg in het eerste lid van artikel 1:265f BW (nieuw) vast dat – naast het contact van het kind met zijn of haar ouders – het contact met zijn of haar broers en zussen in het omgangsplan na een uithuisplaatsing moet worden opgenomen. Neem in de toelichting bij het wetsvoorstel op dat bij het opstellen van het omgangsplan maatwerk geboden moet worden met betrekking tot het contact met andere belangrijke volwassenen in het leven van het kind, zoals grootouders.

De RSJ is graag bereid een en ander nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
namens de Afdeling advisering van de RSJ,

Han Moraal
Algemeen voorzitter

